

N:o 68.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1875, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Proposition angående in-
dragning af Kommers-kollegium och inrättande, i dess
ställe, af ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen
för handeln och näringarne, m. m.*

(2:dra U. A.)

Uti underdånig skrifvelse den 17 Maj 1874 anhöll då församlade Riksdag det Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om Kommers-kollegii in-
dragning eller förändrade organisation under förnyad ompröfning och till
nästa Riksdag framlägga de förslag i ämnet, hvartill omständigheterna
kunde föranleda. Sedan den utaf Kongl. Maj:t med anledning af nämnda
underdåniga framställning under den 5 derpå följde Juni för utredning
af förevarande fråga tillsatta komité den 13 sistlidna Januari till Kongl.
Maj:t afgifvit betänkande och förslag i ämnet, samt vederbörande embets-
myndigheter med häröfver infordrade underdåniga utlåtanden till Kongl.
Maj:t inkommit, har Kongl. Maj:t genom nådig proposition (N:o 31) före-
slagit Riksdagen:

att Kommers-kollegium måtte vid slutet af innevarande år indragas;

att för öfvertagande af de Kommers-kollegium för närvarande ålig-
gande göromål, med undantag af dem, hvilka, enligt redan verkställd och
än vidare skeende utredning, kunde öfverflyttas å andra redan befintliga
embetsmyndigheter, måtte inrättas ett nytt embetsverk, benämndt Kongl.
Styrelsen för handeln och näringarne och bestående tills vidare af en
generaldirektör och chef med allena beslutanderätt samt tre föredragande

och rådgifvande ledamöter, kallade byråchefer och berättigade att emot chefens beslut sig reservera och, då fråga vore om afgifvande af underdåniga utlåtanden eller förslag till Kongl. Maj:t, låta desamma af sina reservationer åtföljas;

att den nya Styrelsen, biträdd tills vidare af tre byråsekreterare, en arkivarie och registrator, två statistiska aktuarier samt nödigt antal extra ordinarie tjänstemän och skrifbiträden äfvensom en juridisk ombudsman och en teknisk rådgifvare, måtte vid ingången af nästkommande år 1876 träda i verksamhet;

att den å sjetta hufvudtiteln förekommande anslagstiteln: »*Kommers-kollegium*», under hvilken för närvarande vore uppförda, och till en summa sammanräknade, dels anslaget till sjelfva Kommers-kollegium och dels anslaget till bergsstaten, måtte i nästkommande års riksstat fördelas i tvänne titlar, nemligen »*Styrelsen för handeln och näringarne*» och »*Bergsstaten*» samt under den förra uppföras 49,000 kronor och under den senare 29,500 kronor;

att Riksdagen måtte för upprätthållande af nämnda Styrelse enligt specialstat, som Kongl. Maj:t skulle ega tills vidare för hvarje år fastställa, till Kongl. Maj:ts disposition anvisa, utöfver nyss omnämnda 49,000 kronor, ytterligare på extra stat 16,000 kronor, deri inbegripet det belopp af 10,040 kronor, som Kongl. Maj:t uti nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade äskat för att komma i tillfälle tilldela Kommers-kollegii ledamöter och dess med statsmedel aflönade embets- och tjänstemän tillfällig löneförbättring för år 1876 och hvilket belopp, i händelse af Kommers-kollegii indragning, icke komme att för först afsedda ändamålet erfordras; samt

att de med statsmedel aflönade ledamöter, embets- och tjänstemän i Kommers-kollegium, hvilka hade ovillkorliga fullmakter å sina befattningar och icke komme att i den nya Styrelsen anställas, måtte berättigas att från allmänna indragningsstaten uppbära de löner, som för befattningarne voro i fastställd lönestat upptagna, dock med vilkor, att, i händelse de efter förflyttning till indragningsstaten blefvo befordrade till andra tjänster med löner på rikets stat, de skulle vara pligtige att i allo frånträda lönerna på indragningsstaten, derest dessa understego eller voro lika med de nya lönerna, samt att å de förra vidkännas motsvarande afdrag, i den mån de öfverstege berörda nya löner;

hvarjemte, under förutsättning af bifall till denna nådiga proposition, Kongl. Maj:t, som ansåg den nya Styrelsen böra sättas i vaxelverkan med näringarnes idkare, förklarar Sig vilja framdeles, efter det Styrelsen blifvit i ämnet hörd, bestämma den ordning, hvari ombud för näringarne och

yrkesbildningen skulle träda i förbindelse med Styrelsen och deltaga i dess embetsverksamhet.

Frågan om Kommers-kollegii indragning eller förändrade organisation har, fristående eller i sammanhang med den mera omfattande frågan om en genomgripande förändring af samtliga styrelseverkens organisation, ända från 1809—1810 årens riksmöte ofta utgjort föremål för så väl regeringens som folkrepresentationens ompröfning. Då emellertid så väl det betänkande, som den 26 Maj 1859 afgafs af den då för behandling af frågan om förändrad organisation af rikets styrelse- och förvaltningsverk tillsatta komité, som äfven det af den nu senast för behandling särskildt af frågan om Kommers-kollegii indragning eller förändrade organisation tillsatta komitén afgifna betänkande fullständigt redogöra för den historiska utvecklingen af förevarande fråga, har Utskottet ansett sig, för undvikande af vidlyftighet, kunna i detta afseende blott hänvisa till berörda båda komitébetänkanden, och får alltså omedelbarligen yttra sig i afseende å Kongl. Maj:ts i ämnet nu gjorda nådiga framställning.

Den omständighet, som härvid i första rummet syns Utskottet böra tagas i betraktande, är möjligheten att till andra redan befintliga embetsmyndigheter öfverflytta åtskilliga af de Kommers-kollegium för närvarande åliggande göromål. Utskottet tillåter sig i detta hänseende erinra, huru som Riksdagens år 1870 församlade revisorer uti sin till 1871 års lagtima Riksdag afgifna berättelse angående verkställd granskning af de under Kommers-kollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel framställt ett ganska utförligt förslag i detta syfte. Att denna fråga jemväl varit af Kongl. Maj:t uppmärksammas, visar den nu afgifna nådiga propositionen, enligt hvilken den föreslagna nya Styrelsen för handeln och näringarne vore afsedd att öfvertaga de Kommers-kollegium för närvarande åliggande göromål, *med undantag af* dem, hvilka, enligt redan verkställd och än vidare skeende utredning, skulle kunna öfverflyttas å andra redan befintliga embetsmyndigheter. Af departementschefens till det den nådiga propositionen bilagda statsrådsprotokoll afgifna yttrande har Utskottet inhämtat, att de ärenden, hvilka enligt redan verkställd utredning skulle kunna till andra nu befintliga embetsmyndigheter öfverflyttas äro: a) förvaltningen af manufakturförslagslånefonden samt de af spelkortsstämplingen föranledda, Kommers-kollegium åliggande bestyr, hvilka båda slag af ärenden skulle öfverflyttas å Statskontoret, utan att åtminstone någon nämnvärd ny kostnad deraf borde uppkomma; b) ären-

den rörande navigationsskolorna och deras inspekterande, hvilka skulle kunna öfvertagas af Sjöförsvars-departementet eller någon derunder sorterande myndighet; c) de Kommers-kollegium för närvarande tillhörande göromål angående sjömanshusen, hvilka skulle kunna öfverflyttas å Förvaltningen af sjöärendena, utan att detta embetsverks ordinarie personal derföre behöfde förstärkas; samt d) de besvär, hvilka, enligt stadgandet i § 28 af Kongl. kungörelsen den 29 Januari 1864 angående inrättandet af en pensionsanstalt för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska till utrikes fart använda segel- eller ångfartyg, äfvensom för maskinister och eldare å sistnämnda slags fartyg, för närvarande öfver de af inrättningens direktion vidtagna beslut, som angå rättigheten till och vilkoren för pensions åtnjutande, anföras hos Kommers-kollegium, hvilka besvär, för den händelse Kommers-kollegium komme att indragas och ersättas af den föreslagna nya Styrelsen, skulle kunna fullföljas omedelbart hos Finans-departementet, hvarest för närvarande klagan öfver Kommers-kollegii beslut i dessa mål anhängiggöres. — Dessa nu angifna ärenden äro de som, enligt departementschefens omförmälda anförande, nu skulle kunna till redan befintliga embetsmyndigheter öfverflyttas. Utskottet föreställer sig emellertid, att ett dylikt förhållande kan vid närmare undersökning finnas ega rum med åtskilliga af Kommers-kollegii öfriga göromål, till hvilken uppfattning Utskottet hemtat stöd dels af ofvan berörda uttryck i den nådiga propositionen, dels ock deraf att departementschefen i åberopade anförande till statsrådsprotokollet så väl (se pag. 20 och 21) antydt, att någon del af de Kommers-kollegium nu åliggande konsulsärenden skulle kunna anses böra framdeles öfverflyttas till den i Utrikes-departementet befintliga handels- och konsulatafdelning, samt att förvaltningen af manufaktur-, tull- och konfiskations- samt Eskilstuna fristadsmedel jemte anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare kunde af Statskontoret öfvertagas, som ock (se pag. 22) gjort underdånig anmälan derom, att den beredning, som grundlagsenligt borde föregå underdånig föredragning af det särskilda betänkande och förslag angående den lägre tekniska undervisningen i riket, hvilket blifvit den 21 November 1874 af dertill utsedde komiterade afgifvet, ännu icke hunnit åstadkommas.

Af hvad sålunda förekommit har Utskottet ej kunnat undgå att draga den slutsats, att den grundliga och uttömmande utredning rörande möjligheten att till andra redan befintliga embetsmyndigheter öfverflytta en större del af de Kommers-kollegium nu åliggande göromål, hvilken, enligt Utskottets förmenande, bör föreligga innan frågan om Kommers-kollegii ersättande af ett nytt embetsverk med helt och hållet förändrad

organisation företages till pröfning, ej ännu blifvit verkställd. Det synes Utskottet icke kunna anses lämpligt att inrätta ett nytt embetsverk för att öfvertaga göromål, om hvilka man ej vet, huruvida de skola komma att af samma embetsverk handläggas någon längre tid eller om icke en större eller mindre del af desamma snart nog skall finnas böra derifrån afskiljas. Utskottet kan ej underlåta att framhålla vigten deraf att en omfattande och fullständig utredning först egnas åt den frågan, hvilka af Kommers-kollegii nuvarande göromål äro af beskaffenhet att icke kunna af befintliga embetsmyndigheter öfvertagas och för hvilka alltså en ny sådan ovilkorligen erfordras, i synnerhet som Utskottet föreställer sig att det nya embetsverket i så fall skulle kunna i ej ringa mån inskränkas mot hvad nu blifvit föreslaget, samt den därför erforderliga kostnaden alltså äfven kunna nedsättas.

Denna sida af frågan, den ekonomiska, har jemväl synts Utskottet förtjent af mycken uppmärksamhet. Utskottet tillåter sig härvid till en början erinra, hurusom anslagen till Kommers-kollegium och bergsstaten i orterna för närvarande äro sammanförda till en gemensam summa och uti den för innevarande år af Riksdagen utfärdade riksstat utförda till ett belopp af 78,500 kronor, deraf på kollegium belöpa 49,000 kronor och på bergsstaten 29,500 kronor. Till förenämnda belopp, 49,000 kronor, bör emellertid ytterligare läggas det af Riksdagen för innevarande år å extra stat anvisade, till dyrtidstillägg åt Kommers-kollegii med statsmedel aflönade embets- och tjänstemän afsedda belopp, 10,040 kronor; och utgör alltså den verkliga af statsmedel utgående kostnaden för ifrågavarande embetsverk för detta år 59,040 kronor. Enligt Kongl. Maj:ts nu afgifna nådiga proposition skulle det under anslagstiteln »Kommers-kollegium» uppförda anslag, 78,500 kronor, i nästkommande års riksstat fördelas i tvänne titlar, nemligen »Styrelsen för handeln och näringsvarerna» och »Bergsstaten» samt under den förra uppföras 49,000 kronor och under den senare 29,500 kronor, hvarförutom Kongl. Maj:t äskat, det Riksdagen måtte för upprätthållande af nämnda styrelse enligt specialstat, som Kongl. Maj:t skulle ega tills vidare för hvarje år fastställa, till Kongl. Maj:ts disposition anvisa på extra stat 16,000 kronor. Sammanräknade kostnaden för den nya Styrelsen skulle alltså komma att utgöra 65,000 kronor. Huru fördelningen af detta belopp vore afsedd att verkställas framgår af statsrådsprotokollet (pag. 34 och 35) der departementschefen afgifvit detaljeradt förslag till aflöningsstat för den föreslagna nya Styrelsen. Utskottet har trott sig icke böra nu ingå i någon grausknning af detta förslag, men deremot har Utskottet ansett sig böra fästa upp-

märsamheten derå, att den beräknade sammanlagda kostnaden för den föreslagna Styrelsen, uppgående, enligt hvad ofvan är omförmäldt, till 65,000 kronor, skulle komma att, visserligen icke med något större belopp, men dock i någon mån öfverstiga de för innevarande år till Kommers-kollegium af statsmedel utgående anslag, 59,040 kronor. Den för statsverket ökade kostnaden skulle dessutom komma att åtminstone till en början väsentligen höjas derigenom, att en stor del af Kommers-kollegii embets- och tjänstemän äro berättigade att, i händelse af kollegii indragning, uppföras å indragningsstat med åtnjutande af deras fulla löner. Utskottet får i detta afseende hänvisa till förberörda komitébetänkande af den 13 sistlidne Januari, deraf inhemtas (se pag. 63) att sammanlagda kostnaden i nu förevarande hänseende skulle kunna uppgå till 48,400 kronor. Alldenstund likväl en del af de till dylik förmäns åtnjutande berättigade embets- och tjänstemäns löner utgå af handels- och sjöfartsfonden samt manufaktur-förlagslånefonden och alltså komme att å dessa fonders stat fortfarande uppföras, skulle, enär, enligt hvad af statsrådsprotokollet (pag. 33) inhemtas, löner och arfvoden af sistnämnda slag utgöra ett sammanräknadt belopp af 21,200 kronor, den statsverket i nu berörda afseende drabbande kostnad komma att utgöra högst 27,200 kronor.

Af hvad sålunda blifvit anfördt framgår att, under det statsverkets utgifter för det nuvarande Kommers-kollegium för innevarande år uppgå till 59,040 kronor, skulle genom detta embetsverks indragning och ersättande på föreslaget sätt med en Styrelse för handeln och näringarne samt deraf följande uppförande å allmänna indragningsstaten af de kollegii embets- och tjänstemän, som dertill vore berättigade, statsverket, under förutsättning att alla de till dylik förmän berättigade embets- och tjänstemän i kollegium sig af densamma begagnade, få vidkännas en utgift af 92,200 kronor, hvilket belopp med ej mindre än 33,160 kronor öfverstiger de nu till Kommers-kollegium utgående statsanslagen af sammanlagdt 59,040 kronor.

Med afseende på den ekonomiska sidan af förevarande fråga torde emellertid ännu en omständighet vara att beakta. Kongl. Maj:t har nemligen förklarat, att, i händelse af bifall till den nya Styrelsens inrättande, Kongl. Maj:t ville framdeles, efter det Styrelsen blifvit i ämnet hörd, bestämma den ordning, hvari ombud för näringarne och yrkesbildningen skulle träda i förbindelse med Styrelsen och deltaga i dess embetsverksamhet. Denna förklaring sammanhänger med komiterades förslag derom att Styrelsen skulle sättas i förbindelse med en korporation, bestående af 14 insigtsfulla ombud för näringarne och yrkesbildningen. Af departe-

mentschefens till statsrådsprotokollet afgifna yttrande (pag. 22 och 23) framgår, det meningen vore att göra denna korporation till en integrerande del af det nya embetsverket. Emellertid har departementschefen jemväl i ofta åberopade anförande (pag. 37) förklarat, att det i ärendets nuvarande skick syntes honom endast kunna ifrågakomma att erkänna riktigheten af komiterades tanke i förevarande hänseende och behovet att, i den mån sådant låte sig göra, förverkliga densamma. — Otvifvelaktigt skulle en sådan åtgärd som den här åsyftade, särdeles om den blefve utsträckt till det omfång, som departementschefen i sitt ofvan omförmälda uttalande antydt, komma att medföra ej obetydliga kostnader, och Utskottet har, om än dessa kostnader icke äro afsedda att direkt drabba statsverket, likväl ansett denna omständighet böra tillmätas ej ringa vikt vid bedömandet af lämpligheten att utan vidare utredning än den, som nu föreligger, utbyta Kommers-kollegium mot den föreslagna Styrelsen för handeln och näringarne. Denna senare synes nemligen Utskottet i och för sig icke vara af beskaffenhet att i någon betydande mån ega företräde framför Kommers-kollegium, utan skulle fördelen i sjelfva verket ligga uti den närmare beröring med yrkesidkarne, som skulle blifva en följd af nu omhandlade åtgärds vidtagande. En närmare utredning i detta afseende, utgående på ej blott ett bestämmande af arten och omfånget af den ifragasatta korporationens verksamhet, utan äfven ett utrönande af de för densamma nödiga kostnadernas belopp, har derföre syntes Utskottet vara erforderlig, innan något beslut fattas om sjelfva embetsverkets ombildning.

Slutligen har Utskottet ej kunnat lemna oanmärkt att, enligt departementschefens uttalande i ofta åberopade anförande till statsrådsprotokollet (pag. 30), anledningar icke skulle saknas att betrakta den ifrågasatta Styrelsen såsom en öfvergångsinstitution. Detta uttalande har syntes Utskottet förtjent af mycken uppmärksamhet, särdeles som Utskottet föreställt sig att ett ej oviktigt ändamål, som afsåges genom Kommers-kollegii ombildning, vore, att derigenom det provisoriska tillstånd, som redan alltför länge rådt i denna gren af förvaltningen, skulle kunna bringas till ett slut. Det rådande provisoriet skulle emellertid, efter hvad Utskottet trott sig kunna af nyss omförmälda uttalande sluta, i sjelfva verket komma att fortfara och blott till formen ombildas, och en sådan åtgärd har Utskottet så mycket mindre kunnat tillstyrka, som de med den nya organisationen förenade utgifterna för statsverket, enligt hvad ofvan är visadt, skulle komma att, i stället för att understiga, med ej obetydligt belopp öfverstiga de nuvarande.

På grund af hvad sålunda förekommit har Utskottet, huru önskvärdt det än hade varit att frågan om Kommers-kollegii indragning eller ombildning nu kunnat bringas till ett slut, likväl funnit sig icke böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna nådiga proposition; men behovet af en på närmare utredning grundad snar och slutlig lösning af denna fråga qvarstår således, och under tiden torde de embeten och tjänster uti ifrågavarande embetsverk, som kunna blifva lediga, fortfarande böra tillsättas endast på förordnande och tills vidare.

Utskottet hemställer alltså:

- a) att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition icke må vinna Riksdagens bifall; och
- b) att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga förevarande fråga under förnyad ompröfning, samt att embeten och tjänster i Kommers-kollegium, hvilka kunna blifva lediga, fortfarande må endast på förordnande och tills vidare tillsättas.

För den händelse hvad Utskottet sålunda föreslagit vinner Riksdagens bifall och således Kommers-kollegium skulle komma att tills vidare i oförändrad form bibehållas, lärer Riksdagen böra till pröfning upptaga Kongl. Maj:ts uti den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof rörande Kommers-kollegium gjorda framställningar. Kongl. Maj:t har nemligen under denna anslagstitel föreslagit Riksdagen *dels* att, på det Kongl. Maj:t måtte komma i tillfälle att tilldela Kommers-kollegii ledamöter och dess af statsmedel aflönade embets- och tjänstemän tillfällig löneförbättring under år 1876 till samma belopp, som Riksdagen för innevarande år beviljat, på extra stat anvisa 10,040 kronor, *dels ock* att på extra stat för år 1876 anvisa såsom tillfälligt lönetillägg för fyra bergmästare, som saknade boställen, och tre tjänstemän vid Sala silfververk ett sammanräknadt belopp af 2,420 kronor. Vidare har Kongl. Maj:t uti slutsumman af ordinarie anslagen under sju hufvudtiteln inberäknat för bemälda Kollegium ett belopp af 84,500 kronor, eller 6,000 kronor mera än hvad nu gällande riksstat upptager. Då de förhållanden, som legat till grund för denna beräkning, redan på framställning af annat Utskott varit föremål för Riksdagens pröfning, har Utskottet ansett sig icke böra här närmare beröra detta ämne. Emellertid torde, efter det sista Riksdagen med 6,000 kronor minskade Kommers-kollegii anslag, Riksdagen sakna skäl att nu frånträda den uppfattning, som legat till grund för detta dess beslut; och får på grund häraf samt då vid de såsom

som dyrtidstillägg äskade belopp någon anmärkning icke förekommit, Utskottet tillstyrka:

- c) att Kommers-kollegii ordinarie anslag må i riksstaten för år 1876 upptagas till enahanda belopp, som i nu gällande riksstat finnes vid denna anslagstitel uppfördt, eller 78,500 kronor;
- d) att det till dyrtidstillägg för Kommers-kollegii ledamöter samt dess af statsmedel aflönade embets- och tjänstemän äskade belopp, 10,040 kronor, må på extra stat för år 1876 anvisas; och
- e) att ett extra anslag af 2,420 kronor må för år 1876 anvisas såsom tillfällig löneförbättring för fyra bergmästare, som sakna boställen, och tre tjänstemän vid Sala silfververk.

Stockholm den 22 April 1875.

På Stats-Utskottets vägnar:

ARVID FR:SON POSSE.

Reservation:

af Herr *F. Brusewitz*, som yrkade bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna nådiga proposition N:o 31.

Herrar Friherre *J. Stjernblad* och *C. Ekman* hafva begärt få antecknad, att de hos Utskottet icke deltagit i behandlingen af förevarande ärende.

Dyrtidstillägg för Kommers-kollegium med Bergsstaten.

	Nuvarande afföning.	Dyrtids- tillägg.	Summa.
Kommers-kollegium:			
1 Ledamot	5,000 —	1,000 —	6,000 —
1 Dito	5,000 —	1,000 —	6,000 —
1 Dito	4,500 —	900 —	5,400 —
1 Dito	4,500 —	900 —	5,400 —
1 Sekreterare	3,500 —	700 —	4,200 —
1 Dito	3,500 —	700 —	4,200 —
1 Advokatfiskal	3,200 —	640 —	3,840 —
1 Kamererare	3,500 —	700 —	4,200 —
1 Registrator	2,600 —	520 —	3,120 —
1 Notarie	2,200 —	440 —	2,640 —
1 Dito	2,200 —	440 —	2,640 —
1 Kammarförvandt	2,200 —	440 —	2,640 —
1 Kanslist	1,000 —	200 —	1,200 —
1 Dito	1,000 —	200 —	1,200 —
1 Dito (å Advokatfiskalskontoret)	1,300 —	260 —	1,560 —
1 Dito	1,000 —	200 —	1,200 —
2 Dito	2,000 —	400 —	2,400 —
1 Kammarskrifvare	1,000 —	200 —	1,200 —
1 Dito	1,000 —	200 —	1,200 —
S:gr	—	10,040	—
Bergsstaten:			
1 Bergmästare, som icke innehar bostadsboställe	2,400 —	480 —	2,880 —
3 Dito dito dito	7,200 —	1,440 —	8,640 —
Bergshauptmannen i Sala	1,000 —	200 —	1,200 —
Grufveingenjören derstädes	750 —	150 —	900 —
Bergsverdien derstädes	750 —	150 —	900 —
S:gr	—	2,420	—